

Asia: VN/3063/2020

Lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä positiivista luottotietorekisteriä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SPL kannattaa positiivista luottotietorekisteriä. Sen käyttötarkoitus on kuitenkin rajattu liian suppeaksi, käyttö pitäisi olla mahdollista myös perinnän suunnitteluun. Maksuviivetietoja ei tulisi ilmoittaa positiiviseen luottotietorekisteriin nyt tehdyn valmistelun pohjalta siitä aiheutuvien mahdollisten negatiivisten vaikutusten vuoksi. Rekisteröidyn digitaaliset oikeudet tulisi sääntelyssä ottaa huomioon. Rekisteröidyllä tulisi siten olla oikeus tietoturvallisesti ja rekisteröidyn ehdoilla jakaa tietoa, katselunäkymä ei täytä tätä vaatimusta.

Positiivisen luottotietorekisterin käyttötarkoitus

SPL:n käsityksen mukaan positiivisen luottotietorekisterin käyttötarkoitusta tulisi laajentaa ehdotetusta luotonvalvontaan ja perinnän suunnitteluun.

Positiivisen luottotietorekisterin tiedot tulisi olla käytettävissä luotonvalvontaan ja perinnän suunnitteluun samaan tapaan kuin maksuhäiriömerkinnät ja muut luottotiedot ovat käytettävissä voimassa olevan luottotietolain 4 luvun 19 §:n mukaisesti. Kattavat ja ajantasaiset luottotiedot ovat kokonaisarviointissa tarpeen asianmukaisen ja vastuullisen perinnän suunnittelussa. On kaikkien osapuolien etu, että perintää kohdennetaan erityisesti sellaisiin henkilöihin, joiden maksukyky mahdollistaa perinnässä olevan velan maksamisen.

Ottaen huomioon, että suunnitteilla on maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen, perintätoimistolla on mahdollisesti tulevaisuudessa yhä vähemmän tietoa velallisten maksukyvyistä. Mikäli positiivisen luottotietorekisterin tietosisältö ei ole käytettävissä perinnän suunnitteluun, maksukyvyttömiä velallisten oikeudellinen perintä ja ulosotto tulevat lisääntymään tarpeettomasti.

Miksi käräjäoikeuksien ja ulosoton asiamääriä halutaan kasvattaa, kun niitä pystyisi positiivista luottotietoa hyödyntämällä vähentämään?

Luotonmyönnön jälkeen tietoa tarvitaan myös jatkotoimenpiteisiin. Luotonvalvonnalla luotonantajat voivat seurata luotonsaajan maksukäyttäytymistä ja kohdentaa saatavan perinnän oikeaan velalliseen. Perintää taas suunnitellaan, jotta velkoja tai perintätoimisto voi valita tarkoitukseen parhaiten soveltuvat perintäkeinot. Luotonvalvonta ja perinnän suunnittelu on perusteetonta erottaa liiksi toisistaan. Yksittäistilanteessa voi olla hankala arvioida, kummasta asiasta kulloinkin on kyse. Käyttötarkoituksen laajentaminen kummankin osalta on siis yhtä perustultua ja aiheellista.

Rekisterin perustamisessa ja sinne kirjattavien tietojen määrittämisessä on korostettu, että velan koko elinkaari on tarpeen huomioida. Rekisterin käyttötarkoitusta määrittäessä koko velan elinkaarta ei kuitenkaan ole huomioitu. Perintälalle olisi tärkeää, että rekisterin tiedot olisivat ammattimaisesti perintää suorittavien perintätoimistojen käytettävissä, samaan tapaan kuin maksuhäiriömerkinnät ja muut luottotiedot. SPL:n tiedossa ei ole, miksi nyt halutaan, että saatavilla ei olisi sellaista tietoa, joka auttaisi perintätoimistoa tekemään velallisen maksukäyttäytymisestä mahdollisimman oikean arvion perintätoimenpiteitä valitessa. Minkä vuoksi maksukäyttäytymistiedon saaminen riippuisi siitä, onko tieto positiivisessa luottotietorekisterissä vai luottotietoyhtiöiden luottotietorekisterissä? Luottotietolain 4 luvun 19 §:ää säätäessä on todettu olevan selvää, että henkilöluottotietojen käyttämisessä perinnän suunnitteluun on noudatettava perintälaisissa tarkoitettua hyvää perintätapaa (HE 241/2006). Maksuhäiriötiedon osalta ei ole ilmennyt, etteivätkö perintätoimistot olisi käyttäneet tietoja asianmukaisesti.

Työryhmän mietinnän mukaan myöhemmässä vaiheessa (1.4.2024 jälkeen ?) voidaan arvioida mahdollisia muita käyttötarkoituksia sekä rekisterin uusia hyödyntämistapoja. SPL katsoo, että rekisterin toteutuksen kannalta olisi kuitenkin järkevää huomioida eri käyttötarkoitukset samanaikaisesti rekisteriä perustettaessa. SPL:n käsityksen mukaan laajempi käyttötarkoitus ei lisäisi hankkeesta aiheutuvaa työtä. Esimerkiksi perintätoimistot ovat joka tapauksessa siirronsaajina ehdotuksen mukaan ilmoitusvelvollisia ja ne tulee siten ottaa hankkeen suunnittelutyössä huomioon.

Mietinnön mukaan: ”Ehdotetut luottotietoraporttien sallitut käyttötarkoitukset ovat negatiivisen luottotietorekisterin sallittuja käyttötarkoituksia suppeammat. Negatiivisen luottotietorekisterin tietoja on mahdollista käyttää laajemmin esimerkiksi luotonvalvonnassa ja perinnän suunnittelussa. Positiivisen luottotietorekisterin tietojen sallittuja käyttötarkoituksia ei ehdoteta yhtä laajaksi, koska positiivisen luottotietorekisterin raportin sisältämä tieto poikkeaa luonteeltaan nykyisistä negatiivisen luottotietorekisterin raporteista.” Tästä huolimatta nyt on ehdotettu, että maksuviivetiedot tulisi ilmoittaa positiiviseen luottotietorekisteriin eikä perustelu tältä osin vaikuta loogiselta. Loogiselta ei myöskään vaikuta tiedon tarpeellisuus huomioon ottaen, että positiivisen luottotietorekisterin tietosisältö katsottaisiin luonteeltaan erilaiseksi negatiivisen luottotietorekisterin tiedoista. Kummankin rekisterin tiedot ovat tarpeellisia kuluttajan maksukyvyyn arvioimisessa - on sitten kyse luotonannosta tai perinnän suunnittelusta.

Mahdolliset maksuviivetiedot

Positiiviseen luottotietorekisteriin on ehdotettu kirjattavan myös maksuviivetietoja. Maksuviivetietona tulisi tallettaa tieto vähintään 45 päivää alkuperäisestä eräpäivästä viivästyneestä maksusta, jollei alkuperäisen eräpäivän jälkeen ole tehty luottoa koskevaa uutta maksusopimusta.

SPL vastustaa maksuviivetietojen ilmoittamista positiiviseen luottotietorekisteriin nyt tehdyn valmistelun pohjalta. SPL katsoo, että asiasta tulisi tehdä riittävä vaikutustenarviointi ja tietojen ilmoittamisesta aiheutuvasta työstä tulisi tehdä riittävä selvitys.

SPL katsoo, että positiivisessa luottotietorekisterissä oleva maksuviivetieto voi aiheuttaa luotonhakijalle arvaamattomia ongelmia. Rekisterin merkitty maksuviive voi olla hyvin lievä ja tilapäinen, mutta sitä voidaan tulkita epärealistisesti maksuhäiriömerkintään verrattavana tietona tai sellaisenaan negatiivisena luottopäätösuosituksena. Positiivista luottotietorekisteriä ei tulisi laajentaa sen alkuperäisen tarkoituksen vastaisesti ottaen huomioon, että luotonantajalla on jo käytössä luottotietorekisteristä löytyvät tiedot.

Mikäli maksuviivetiedot tullaan säätämään positiiviseen luottotietorekisteriin, myöhässä olevat maksuerät kirjattaisiin rekisteriin luottokohtaisesti ja jokaisen viivästyneen maksuerän osalta erikseen. SPL katsoo, että tätä voidaan lähtökohtaisesti pitää selvyiden vuoksi järkevänä ratkaisuna.

Luotonantajien tulisi nyt kuitenkin kyetä ilmoittamaan jokaisen rekisteriin merkityn maksuviiveen osalta, milloin tämä maksuviive on poistunut. Mietinnöstä ei ilmene, mikä vaikutus viivästyskoroilla ja perintäkuluilla on tietojen ilmoittamiseen. SPL:n tiedossa ei ole, miten ilmoittamiset käytännössä olisi mahdollista toteuttaa. Asiaa ei helpota se, että maksuviivetiedon alainen velka voi olla perittävänä perintätoimistossa tai ulosottomenettelyssä ja siten eri reskontrien kohteena kuin alun perin. On myös mahdollista, että vain osa samasta velasta on siirtynyt perintään tai ulosottoon. SPL:n näkemyksen mukaan maksuviivetietojen ilmoittaminen on hyvin monimutkainen kokonaisuus.

On myös epäselvää, miten luottotietolain 4 luvun 14 §:n mukaiset tiedot ja mahdolliset positiivisen luottotietorekisterin maksuviivetiedot erotetaan toisistaan, jotta niitä ei katsota kahdeksi erilliseksi asiaksi silloin, kun ne eivät sitä ole. On erikoista, mikäli sama tai samankaltainen tieto voisi joidenkin luottojen osalta olla saatavissa perinnän suunnitteluun toisesta rekisteristä, mutta ei lainkaan toisesta rekisteristä.

SPL pitää ehdotettua maksusuunnitelman käsittelyä ongelmallisena. Ehdotuksen mukaan jos velallinen ja velkoja ovat tehneet alkuperäisen eräpäivän jälkeen uuden maksusopimuksen tai

maksusuunnitelman erääntyneestä summasta, ei viivettä ilmoitettaisi maksuviiveenä rekisteriin. Jos kuitenkin maksusuunnitelmaan kuuluva erä jätettäisiin maksamatta, se tulisi ilmoittaa rekisteriin. Ilmoitusvelvollisuus syntyisi, kun 45 päivää on kulunut uuden maksusopimuksen mukaisesta eräpäivästä. SPL katsoo, että tämä aiheuttaisi maksusuunnitelmien tekoa vaikka velallisella ei olisi aikomustakaan noudattaa maksusuunnitelmaa. Tällöin merkintä voisi huomattavasti lykkääntyä aiheetta. Maksusuunnitelma on tällaisessa tilanteessa voinut jo purkautua ja edetä oikeudelliseen perintään.

Olisi myös melko kummallista, jos vaikka kymmenen vuotta jälkiperinnässä olleeseen saatavaan tehdään maksusuunnitelma ja sen vuoksi maksuviivetieto tulisi poistaa rekisteristä. Maksusuunnitelmasta johtuvat poistamiset aiheuttaisivat kaiken kaikkiaan sen, ettei rekisterin käyttäjä voisi koskaan päätellä, mistä maksuviivetiedon puuttuminen johtuu vaan ainoastaan erääntymistiedosta voisi tehdä tiettyjä päätelmiä.

Järkevintä olisikin katkaista positiivisen luottotietorekisterin tiedot erääntymistietoon ja jättää maksuviivetiedot rekisterin ulkopuolelle. Tarvittaessa on mahdollista kehittää luottotietolain 4 luvun 14 §:ää siten, että tietojen ilmoittamiseen tulisi pakollinen ilmoitusvelvollisuus. Luottotietolain 4 luvun 14 §:n merkintä on myös nykyisin mahdollista ilmoittaa heti kun maksusuunnitelma purkautuu, jos ilmoittaminen muutoin on säännöksen mukaan mahdollista. Säännökseen ei siis liity nyt ehdotetun säännöksen mukaisia ongelmia.

Ilmoitusvelvollisuuden ajankohta

Nopeimmillaan velallisen maksama suoritus voi olla toimeksiantajalla (ilmoitusvelvollisella) perintätoimiston järjestelmään kirjaamista seuraavana päivänä. Ehdotuksen mukaan ilmoitusvelvollisen tulisi ilmoittaa maksuviivetieto rekisteriin kahden arkipäivän kuluessa siitä, kun maksu on viivästynyt 45 päivää eräpäivästä. Tätä voidaan pitää huomattavan lyhyenä aikana ja sen noudattaminen tulee tuottamaan hankaluuksia.

Rekisterin kustannukset

Saatavan erääntymisen jälkeisten lyhennystietojen ja mahdollisten maksuviiveiden ilmoittaminen aiheuttaa huomattavat IT- ja ylläpitokustannukset perintätoimistoille. Samanaikaisesti perintätoimistoilla ei olisi oikeutta käyttää rekisteriä perinnän suunnitteluun. Työ pitäisi ottaa huomioon esimerkiksi perintälaissa perintäkulujen taksoitusta nostavana, koska perintälain 10 §:n mukaan velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

Tunniste

Sen varmistamiseksi, että luoton määrän muutoksiin liittyvät tiedot mahdollisimman sujuvasti kulkevat eri toimijoiden välillä luoton elinkaaren mahdollisissa eri vaiheissa, olisi erittäin olennaista, että rekisteri loisi velasta tunniste, jonka perusteella velka voitaisiin tunnistaa eri paikoissa. Luotonnumero ei ole tähän riittävä tunniste. Elinkaaren aikana luotto voi olla ainakin luotonantajalla, perintätoimistossa, siirronsaajatilanteissa, ulosotossa ja luottotietorekisterissä. Esimerkiksi ulosoton on vaikea tunnistaa, minkä saatavan koroista heidän järjestelmän korkojäämässä on kyse. Lisäksi yhdessä tuomiossa on voi olla monia eri saatavia.

Lain voimassaolohetkellä oleva luottokanta

Kaikkia positiiviseen luottotietorekisteriin merkittäväksi tarkoitettuja tietoja ole saatavissa etenkin vanhoista luotoista. Ne voivat olla esim. vapaaehtoisessa perinnässä, käräjäoikeuden haastevaiheessa, ulosotossa tms. luotonvalvontaa seuraavassa perinnän vaiheessa.

SPL katsoo, että ehdotettua voimaantulosäännöstä ei ole voitu ennakoida ja se on luotonantajille ja niiden perintätoimeksisaajille työmäärältään ja kustannuksiltaan kohtuuton. Lain voimaantullessa jo kokonaan eräänntyneet luotot tulee jättää positiivisen luottotietorekisterin ulkopuolelle. Nykyisen luottotietorekisterin tiedot ovat näiden saatavien osalta riittäviä eikä ehdotetun laajuinen säännös ole tarpeellinen ja oikeasuhtainen. Voimaantulosäännös on myös liian tulkinnanvarainen siltä osin, kun ilmoitusvelvollisuus on ”siltä osin kuin tiedot ovat kohtuullisin toimenpitein ilmoitusvelvollisen saatavilla”. SPL:n käsityksen mukaan jo nyt on tiedossa, että tiedot eivät ole jo eräänntyneistä luotoista kohtuudella saatavilla, joten ne on syytä rajata säännöksen ulkopuolelle.

Rekisteröidyn oikeudet

Ehdotuksen mukaan rekisteröidyllä on rekisterin sähköisen asiointipalvelun kautta oikeus katsella itseään koskevia positiiviseen luottotietorekisteriin talletettuja tietoja. Ehdotuksen mukaan rekisteröidyllä on siis oikeus käydä katsomassa omia tietojansa ja käyttää niitä taloustilanteensa hallintaan.

SPL:n käsityksen mukaan rekisteröidyn tulisi kuitenkin myös voida uudelleen käyttää heitä koskevia tietoja. Rekisteröidyllä pitäisi olla mahdollisuus saada tietojansa rekisteristä nykyaikaisin keinoin, teknisten ohjelmointirajapintojen kautta, ja halutessaan jakaa tietoa turvallisesti haluamilleen tahoille.

Rekisterin tulisi siis myös mahdollistaa rekisteröidyn suostumuksella hänen tietojensa siirron rajapintoja pitkin tahoille, joille voidaan antaa tietolupa. Hallitusohjelman lähtökohtana on, että julkiset toimijat avaavat julkiset rajapinnat, jos ei ole erityistä syytä pitää niitä suljettuina. Julkisen

tahon ylläpitämän positiivisen luottotietorekisterin katselunäkymä ei täytä tätä tavoitetta eikä ole esitetty syitä, minkä vuoksi tieto olisi lukittu. Rekisteröidylle tulevan hyödyn lisäksi saattaa olla muitakin paikkoja, joissa tiedon tietoturvalisistä liikkuvuudesta olisi hyötyä. Näin olisi esimerkiksi velkaneuvonnassa kuluttajan luottoja kartoitettaessa.

Karskela Maija
Suomen Perimistoimistojen Liitto ry